

AŞIQ HEYKƏLİ

Heykəltəraş Behruza

1979-cu ilin yayı idi, mən Təbrizdə idim və təbrizli dostlarımla bir yerdə idik. Dostlarımdan biri məndən aşiq heykəlini görüb görmədiyimi soruşdu. Mən görmədiyimi bildirdikdə o: - Elə isə - dedi, - günorta vaxtı səninlə birlikdə aşiq heykəlini görməyə gedərik. Heykəl haqqında bir az da bilgi verdi mənə: “Aşiq heykəlini heykəltəraş dostumuz Behruz düzəldir və bir neçə ay olar ki, o, bu işlə məşquldur, bələdiyyə idarəsinin rəisi ona söz vermişdir ki, heykəl bitdikdən sonra onu şəhərin meydanlarından birinə qoysunlar, buna görə də o, ara vermədən çalışmaqdadır ki, çox keçmədən onu bitirsin, indi aylardır ki o, səhərdən axşamacan böyük bir həvəslə işləyir, daha nə deyim, özün gedib görərsən.”

Mən günorta çağı dostumun yanına getdim, biz ikilikdə aşiq heykəlini görmək üçün yola düzəldik. Dostum məni Firdosi küçəsində maşınların park sahəsi olan böyük bir yerə apardı. Biz hələ ora girər-girməz sahənin yuxarı başında aşiq heykəli və onun yanında da heykəltəraş diqqətimi özünə çəkdi. Heykəltəraşın yanına getdik. Dostum onunla salamlaşandan sonra məni ona tanıtdırdı: - Bu bizim miyanalı dostumuzdur - dedi, - məni görmək üçün gəlmişdi, söhbət sənin düzəltdiyin heykəldən düşdü, onu görməklə maraqlandığı üçün bura gətirdim.

Uca boylu heykəltəraş əlimi bərk sıxdı və bir neçə söz danışdıqdan sonra o, öz işini davam etdirməyə başladı.

Onun düzəltdiyi heykəl dəmirdən idi, hündür boyu vardı, başında aşıqlarımızın geydikləri şiş papaq, ayaqlarında keçmişlərdə olduğu kimi çarıq-patava, sinəsində saz və

belində də misri qılıncı vardı. Ağzı açıq idi, oxuyurdu. O, sazlı -qılıncılı aşiq idi.

Saz və qılınc!

Xalqımızın tarix boyu ayrılmaz qoşa sirdaşı.

Saz: xalqımızın arzularını, həsrətlərini və zamanlar boyunca işıq bir dünyaya qarşı bəslədiyi tükənməz bir ümidi tellərində pıçıldayan və bə'zən də hayqıran bir vasitə.

Qılınc: xalqımızın haqsızlıqlara, zorakılıqlara qarşı duran bükülməz biləyi.

Sazla qılıncın birləşməsindən milli kultürümüzün ən parlaq, ən dəyərlili səhifələri yaranmışdır, Koroğlu buna ən qabarıq bir örnəkdir.

Qürurla deyə bilərəm ki, bizim milli ruhumuzu təmsil edən Koroğlu, bütün xalqların, hər dildən, hər inamdan dayağı, dostu, və bütün mal və zor sahiblərinin qənimi olmuşdur. O, döyüşlərinin birində xotkara (qanıçən xana, paşaya) belə deyir:

Qırx min gürcü, ləzgi, Rüstəm övladı

Çəkər qılınc, kəsər dəmir, poladı.

Salar cana qorxu Koroğlu adı,

Koroğlu üstünə şirlərlə gəlib.

Və onun ordusu bütün xalqlar olmuşdur.

Heykəltəraşın kənarında bir kətill vardı, kətillin üstündə kiçik bir radio. Bakıdan xalq mahnıları yayılırdı. Dostum mənə doğru əyilib yavaşca qulağıma pıçıldadı: "Behruz aşiq heykəli ilə məşqul olarkən mahnı dinləyər, xalq mahnılarını." Mən bunun nə olduğunu dərhal anladım. Xalqın mahnılarını sevməyən bir sənətçi belə bir sənət əsəri də yarada bilməzdi. Artıq qaş qaralırdı və aşiq heykəli axşam ala-toranlığında get-gedə qocaman bir qaraltıya çevrilirdi, amma heykəltəraş

işindən ayrılı bilmirdi. Biz onunla sağollaşıb ayrıldıq və ayrılırkən mən ona: “Arzu edirəm ki, sən aşiq heykəlini tezliklə bitirəsən və mən bir daha Təbrizə gələrkən onu şəhərin böyük meydanlarından birində görüm” dedim.

O: “Mən də arzu edirəm ki, sən arzuna çatasan” deyə mənimlə sağollaşdı.

Mən bir müddət Təbrizə gedə bilmədim. Bununla belə aşiq heykəlini də unutmadım. Bir gün Təbrizdən gələn bir dostdan heykəl haqqında soruşduqda o: - heykəli şəhərə qoymaqla razı olmayıblar, - dedi, - şəhərin kənarında, El gölünə qoymağa icazə veriblər. Bu xəbər nə qədər acı olsa da, bir təselli yanı da vardı mənim üçün. Düşündüm ki, olsun, aşiq heykəlini görmək istəyənlər gedib El gölündə görərlər onu. Bu özü də xalqımız üçün bir cəvindir.

Tutqun bir son bahar günü idi, mən yenə də Təbrizdə idim. Yolum Təbriz muzeyinin yanından düşdü. Muzeyin önündən keçərkən inanılmaz bir səhnə ilə qarşılaşdım, aşiq heykəli dəmir barmaqlıqların arxasında muzeyin divarına söykənib qalmışdı!!! Doğrudan da inana bilmirdim gözlərimə, “demək belə!” Dodaqlarımı yandıran bu iki sözü təkrar etməkdən başqa heç nə deyə bilmirdim. Mən xalqıma və onun milli varlığına qarşı bu böyük təhqiri içimi dolduran bir od kimi duyurdum.

O tutqun son bahar günündə aşiq heykəli muzeyin nəm çəkmiş divarına söykənib qalmışdı. Heykəlin bir neçə addımlığında qocaman bir çinar ağacının saralmış yarpaqları aşığın şiş papağına, köksünə və sazının çanağına səpələnmişdi.

Mən orda dayanıb gözlərim ona tikilmişdi. Düşünürdüm və düşündükcə də bir təselli tapa bilmirdim. Baxırdım aşığa, papağına, köksünə və sazına səpələnmiş son bahar yarpaqlarına...

Birdən, hardansa bir qarışıq səslər eşitdim, at kişnəmələri...
nal səsləri...

Qılınc cingiltiləri...

Saz səsi və bir fırtınalı insan nə'rəsi:

- Haydı dəlilərim haydı!.. Leş leşin üstünə qalansın gərək!..

Mən bu qərib səsləri dinləyə-dinləyə yenidən aşığa baxdım.
Mənə elə gəldi ki, o da boylanıb uzaqlardan yüksələn bu
səsləri dinləyir. Açıq ağzından od püskürürdü elə bil,
gözlərində ildırımlar oynayırdı. Bir əli sazında və bir əli də
qılıncında yüyürmək üçün nəyisə gözləyirdi o.

1989. Bonn